

הישיבה המאה שבעים וארבע – המאה שבעים וחמש (קע"ד – קע"ה)

ביום רביעי, כ"ח בתמוז התשמ"ה (17 ביולי 1985), בשעה שלוש אחה"צ, בבית האקדמיה בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים ע' אורנן, ש' אירמאי, א' אמיר, י' בלאו (יו"ר), א' בנדויד, ז' בן-חיים, מ' בראשר, א' ברוידא, ג' גולדנברג, א' מגד, א' פורת, מ"צ קדרי, י' רצהבי, י' שבטיאל.
החברים היועצים הגב' ש' הראבן והאדונים א' חזן, ד' טנא, י' יהלום, י' מנצור.
עובדי האקדמיה הגב' ש' בהט והא' י' ינאי.
אורחים: אנשי מקצוע מטעם הוועדה למונחי קשר ואלקטרוניקה – הגב' ו' סגל והא' א' דגני.

- סדר היום:**
- א. הודעות
 - ב. מונחי שידורים לציבור
 - ג. אישור המילון למונחי שידורים לציבור
 - ד. ענייני דקדוק
1. ניקודם של הפעלים שעל דרך פֶּעַל בעבר
 2. צורת הנסתר של הפעלים בבניין פיעל
 3. צורת העתיד של הנוכחות-הנסתרות בבניין נפעל
 4. תנועת עי"ן הפועל לפני הח"ע בעתיד, בציווי ובמקור

א.

הא' בלאו: האזכרה לאברהם אבן שושן תהיה ביום חמישי, ז' באב התשמ"ה (25 ביולי 1985), בשעה ארבע אחה"צ, בהר המנוחות בגבעת שאול.
הצעות לחברים ולחברים יועצים נתקבלו עד עכשיו. אני מודיע, שאנו סוגרים את הרשימה.

ב.

הא' בלאו: מכיוון שהגב' סגל והא' דגני כבר הגיעו, נוכל לדון בענייני המינוח. כזכור, בענייני מינוח אנו מכנסים את שני הוועדים והם דנים בכל המונחים. לפני המליאה אנו מביאים את המונחים, שהדעות חלוקות עליהם. כמובן, מי שיש לו להעיר על המונחים האחרים, שהופצו ביניכם – מוזמן להעיר. לפניכם ההודעה למליאה.

1. סרט מגנטי

הא' בלאו: המונח הראשון – סרט מגנטי, ההצעות הן: רושם חזי או רְשִׁמָּחֵז.

הגב' **הראבן**: האם הכוונה לוידאו טייפ או גם לסרט מגנטי, כי סרט מגנטי הוא גם קלטת וידאו? למה הכוונה?

הא' **דגני**: כיום יש שלושה סוגים של רושם חזי: (1) סרט מגנטי; (2) וידאו; (3) דיסק. כרגע אנו נדרשים לקביעת המונח היסודי. אחר כך נוסיף עליו.

הא' **בן-חיים**: למה נקרא המונח חזי? מה עניין ראייה לכאן? מה המונח בעברית ומה המונח בצרפתית?

הא' **דגני**: (א) היום יש מכשירים שרושמים על דיסק, לא על סרט מגנטי. לכן אפשר לשים בסוגריים את המלים magnetic tape; (ב) גם בוידאו היום השידורים נרשמים בקלטת. באנגלית video cassette recorder היינו; רושם טלוויזיה או חזי לקלטת. יש למצוא מונח כללי לרושם טלוויזיה או לרושם חזי. את השינויים הטכנולוגיים אפשר להוסיף כתוספת.

הא' **מגד**: השם רושם חזי לא נראה לי. הוא מטעה מאוד וקשה להגייה. השם שייקבע צריך להקבל לרשמקול. אני מציע רשמאור כמו רשמקול, אמנם המונח הזה אינו מדויק, אך הוא קליט ויתקבל יותר בציבור.

הא' **בלאו**: מר דגני, רשמאור מתאים למונח?

הא' **דגני**: לא. המכשיר אינו רושם את האור.

הא' **מגד**: גם ראינוע לא היה בדיוק ראי נע ובכל זאת הוא התקבל.

הא' **דגני**: במונחי הקשר והאלקטרוניקה נקבע שוידאו הוא חזי, וקביעה זו היא שגיאה. בתקשורת בזק וידאו הוא **רוחב סרט**, והרשם רושם למעשה כמה פרטים ובכללם הקול.

הא' **מגד**: נחשוב על משמעות המלה קולנוע: האם אמנם מדובר רק בקול נע? **התמונה** נעה; כך גם רשמאור.

הא' **בן-חיים**: לפני שנתקבל המונח קולנוע שימש ראינוע. ראי מדגיש שמדובר בתמונות שנועות. השם ראינוע נדחה מפני הקולנוע לאחר שנתחדשה השמעת קול המלווה את המראות. לכן אני מציע רשמראי.

הא' **בלאו**: אבל המלה חזי כבר נתקבלה.

הא' **אירמאי**: לא ייתכן לשנות מונח אחד בתחום אחד, כי הדבר עלול לפגוע בתחומים אחרים. וידאו מתורגם לחזי במילון למונחי הקשר והאלקטרוניקה. איננו יכולים לשנות את המונח חזי רק בתחום של רשם וידאו, אלא אם המונח חזי אינו מוצלח לדעתנו, עלינו לשנותו בכל התחומים. המלה חזי כבר משמשת בפרסומים השונים של מכון התקנים הישראלי. הוצע רשמחזי במקום רשמחזי.

הא' **רצהבי**: רשמחזי מתקבל מאוד. בפיוט משתמשים רבות ב"חזי" במקום "ראה", ההברה קצרה וטובה להגייה. שאלת הגיית החי"ת היא שאלה כללית; החי"ת קשה להגייה, אבל האם משום כך נוציא אותה ממלים שהיא נמצאת בהן?

הא' **שבטיאל**: מדבריהם של רוב המציעים אני למד, שדעתם נוטה לבנות את שם המכשיר מן השורש "חזה". ודבריהם נראים, אלא שיש לצור צורה המתאימה לשם המכשיר הנדון. אני מציע אפוא ג' צורות לבחירה:

1. חֲזָה במשקל חֲנָה (ראה במילון אבן-שושן, עמ' 248)
2. חֲזִי במשקל עֲלִי (ראה משלי כז,כב)
3. חֲזִי במשקל דְלִי, כְלִי, רָאִי.

הא' **בלאו**: עלינו להצביע על ההצעות השונות: שתי ההצעות של שני הוועדים: רושם חזי או רושם חזי (על ההטעמה נדבר אחר כך); (2) רְשִׁמְחִי; (3) הצעת הא' מגד - רְשִׁמְאֹר; (4) הצעת הא' בְּרַחֲיִים - רְשִׁמְרָאִי.

הא' **בְּרַחֲיִים**: אני נכון להסיר את הצעתי.

הא' **קדרי**: אני מציע רְשִׁמְחִי.

הא' **בלאו**: אם המונח יתקבל, נדון אחר כך בפרטים.

הא' **בְּרַחֲיִים**: אם כבר נתקבל חזי, מדוע נקבע מונח חדש - רְשִׁמְחִי?

הא' **בלאו**: הצורות רְשִׁמְאֹר או רְשִׁמְרָאִי אינן פסולות, משום שחזי נתקבל. גם אם חזי נתקבל, אפשר לתרגם video במלה אחרת. איננו חייבים לחזור על אותה מלה.

הא' **בְּרַחֲיִים**: עלינו להחליט אם הדיון פתוח אם לאו.

הא' **בלאו**: הדיון פתוח, כי התרגום של video לחזי אינו מחייב אותנו להשתמש תמיד באותה מלה. יש בזה יתרון, אך אין חיוב.

הא' **בְּרַחֲיִים**: אם כך, אינני מסיר את הצעתי. הסרתי בגלל ההחלטה על חזי.

הא' **בלאו**: החלטה הייתה, אך אנו יכולים לקבוע מונח אחר. עצם הצעת שני הוועדים רְשִׁמְחִי מראה, שהייתה אי שביעות רצון מסוימת מרְשִׁמְחִי. לרְשִׁמְחִי היתרון, כפי שציין הא' רצהבי, שחֲזָה בהוראת 'ראה' מצוי בפיוט, מה שאינו כן לגבי חזי. הצירוף "רושם מראה" - מקובל, מה שאין כן - רשם רואה. הא' רצהבי ציין, שחֲזָה משאיר אותנו באותו שורש וחז מסויט אותנו לשורש אחר, ואילו מרשם חז אין לגזור חז מהשורש חז"ה. לכן הוצע רְשִׁמְחִי.

הא' **בְּרַחֲיִים**: אני מתנגד לרְשִׁמְחִי, כי חֲזָה בפיוט פירושו רָאֵה, לכן אני חוזר להצעה רְשִׁמְרָאִי.

הא' **בלאו**: אפשר לקיים רְשִׁמְחִי. אם נעביר את חֲזָה לפועלי ע"ו כביכול, נוכל למצוא גם שם עצם על משקל זה.

הא' **אירמאי**: וידאוטיפ הוא אחד המכשירים הפופולאריים ביותר. אם אנו מתרגמים אותו למונח עברי, עלינו לדאוג שהמונח יהיה מונח שהציבור ישתמש בו. איש לא ישתמש ברושם-חזי. איש לא יקבל רְשִׁמְחִי או רְשִׁמְחִי. צריך למצוא מונח שהציבור יוכל לעמוד בו.

הא' דגני: הוועדה המקצועית רצתה לקרוא לזה רשם טלוויזיה, והרוצה לקצר - רשמטל. לרשם טלוויזיה סיכויים רבים להיקלט, כמו שהמרקע השתרש ולא המסך.

הגב' בהט: כל הקיצורים, שהוצעו כאן על דרך רשמחוזי או רשמטל, אינם נוחים לריבוי. הציבור יאמר רשמי חוזי ורשמי טל כדרך שעושים ברשמקול, שרבים מפרקים אותו ואומרים רשמי-קול.

הא' ינאי: שמעתי הרהורים של הא' בן-חיים ושל אנשים מלשכת תל-אביב, ומתברר שרשמקול הוא אבי אבות החטא; כי באנגלית tape recorder פירושו קולט סרט, ואין הכוונה לקול או למחזה, ורשמקול כבר הגביל אותו. הרשמקול הרי קולט אותות מגנטיים. מדוע לא נשתמש במלה שהאקדמיה כבר אישרה, והיא מונחת כאבן שאין לה הופכין במילון למונחי האקוסטיקה - **מקלטה**? המלה איננה מגבילה להקלטת קול או אור; מקלטה = recorder. אפשר לומר מקלטת טלוויזיה, מקלטת אור, מקלטת אותות, מקלטת נתונים וכו'. החיסרון היחיד פה, שהשם הזה מזכיר מקלט רדיו, אבל לא נורא; יש קלטת ותהיה גם מקלטה.

הא' בלאו: עלינו להכריע. תחילה נצביע כך, שכל אחד יוכל להצביע כמה פעמים, ולאחר שנצביע, נבחר בין שתי הצעות שיקבלו את מרב הקולות.

הצבעה

4 -	בעד רושם חזי
8 -	בעד רשמחז
3 -	בעד רשמראי, רשמראי
6 -	בעד רשמאור
9 -	בעד מקלטה

הא' בלאו: עלינו להכריע בין שתי הצעות שיקבלו את מרב הקולות.

הא' פורת: אבל הצעה אחת קיבלה מספר קולות רב יותר מן האחרות.

הא' בלאו: אם אתם מסתפקים בזה, ההצעה מתקבלת. על כן האקדמיה החליטה שהמונח recorder הוא מקלטה.

הא' אירמאי: המלה מקלטה היא מלה כללית. לחזי תהיה מקלטת-חזי, ועלינו לשאול את בעלי המקצוע, איזו תוספת יוסיפו. עלינו לקבוע את הסומך של הנסמך מקלטת.

הא' בלאו: ב"רשמקול" התכוונו ל-sound recorder. הא' ינאי הסב את recorder לבדו לעניין הזה.

הא' דגני: אני מציע מקלטת וידאו. בשימוש היום-יומי אנשים יאמרו: יש לך מקלטה בבית? כמו שאומרים "מערכת" במקום "מערכת שמע".

2. מעגל חדי-יציבי – monostable circuit, מעגל דו-יציבי – distable circuit

הא' בלאו: מעגל חדי-יציבי, מעגל דו-יציבי, יש כאן בעיה בדקדוק. יציב לבדו הוא שם תואר, הוספנו כאן כי לשם התואר דוגמת אָויל ואָויל. בעיקרון אין להתנגד לזה, אך בשני הוועדים היו שהתנגדו לכך ורצו לקבוע חדי-יציב ודו-יציב.
נראה שאיש אינו מערער על חדי-יציבי, ולכן נעבור למונח הבא מס' 3.

3. טלוויזיוני – כתואר

הא' בלאו: כיצד יוצרים שמות תואר – צורות כי – משמות עצם? כידוע אנו משתמשים בעקבות הלועזית בשמות תואר בכל מיני צורות שרק בדיעבד אנו יכולים להצדיק אותן. כמו שיש לנו חיפה – חיפני, כך גם טלוויזיה – טלוויזיוני, אף על פי שמבחינה היסטורית המצב שונה. הוצע, ששם התואר טלוויזיוני יישאר ולא ישונה לטלוויזי. אם אין התנגדות, נוכל לאשר את כל הרשימה.

סיקור טלוויזיוני על אתר – Electronic News Gathering (E.N.G.)

הא' בלאו: הקיצור המוצע הוא סט"ר.

הא' בן-חיים: לא הצלחתי למצוא דוגמה לסוג זה של מלים, חוץ מן המלה ד"ר, שהקיצור מורכב מתחילת המלה ומסופה. (הא' בלאו: הא' ינאי מזכיר "ים")

הא' בר-אשר: זה דומה לדרוש של יר"ט ("כי ירט הדרך לנגדי") = יראה, ראתה, נטתה. מכאן, שאין מקפידים על ראשי תיבות ממש.

הא' בן-חיים: זה דרוש!

הא' ברוידא: אני מציע שלא להתחכם ולא להכניס את הרי"ש, ושהיו ראשי התיבות סט"ע.

הא' ינאי: ואיך תבטא זאת? האם כל הציבור יבטא את העי"ן?

הא' בלאו: נראה שאין ערעור על המונח השלם: "סיקור טלוויזיוני על אתר".

הא' אירמאי: אולי תוסבר המשמעות?

הא' דגני: זו שיטה, שהסיקור הטלוויזיוני מתבצע בזמן האירוע ובמקום האירוע עצמו. הודות להתפתחות הטכנולוגית יש מצלמות טלוויזיה קטנות, והן נישאות על כתף. שמם אותן במקום, בזמן ההתרחשות ומסקרים.

הכלל שלנו בוועדה היה למצוא מונח שיסביר מה קורה בדיוק. לא חיפשנו מונח שיתרגם את המונח האנגלי, כי המונח האנגלי מטעה לפעמים. לעניין הקיצור, הוא נדרש כדי שאנשים לא יאמרו שהם צריכים ציוד E.N.G. אלא יאמרו שהם צריכים ציוד+קיצור בעברית שיהיה נעים לאוזן.

הא' קדרי: אפשר לומר "צמוד"?

הא' אמיר: למה חייבים לומר על אתר? אפשר באתר?

הא' ברוידא: "על אתר" הוא צירוף מושרש בלשון (וממנו נגזר "לאֶתֵר").

הא' בלאו: נביא לפניכם את ההצעות השונות ונתחיל בראשי התיבות, ולפי ראשי התיבות נחזור לעניין השם.

(1) סט"ר; (2) סט"ע; (3) סט"א; (4) סט"ב.

הא' בן־חיים: אפשר לומר סט"ב באתר.

הא' בלאו: כן. בהחלט.

הא' אורנן: למה דבקים במונח "על אתר"?

הא' בלאו: מ־"על אתר" אפשר להבין שהדבר נעשה גם מיד וגם במקום.

הא' אורנן: העיקר הוא המקום, ולכן רצוי "באתר".

הא' מנצור: אם נקבל את סט"ב, תהיה בעיה מבחינת ההגייה: יחשבו על עונת הסתיו.

הא' בלאו: אנחנו יכולים להצביע פעמים אחדות.

ה צ ב ע ה

8 -	בעד סט"ר
1 -	בעד סט"ע
	בעד סט"א לא הצביע איש
12 -	בעד סט"ב

הא' בלאו: אם נחליט שראשי התיבות יהיו סט"ב, נחזור ונשנה את המונח "סיקור טלוויזיוני על אתר" ל"סיקור טלוויזיוני באתר".

הא' דגני: "על אתר" מוצלח יותר לדעתי, משום שמשמע ממנו: בו בזמן ובו במקום. במונח "באתר" - אנו מפסידים את המונח בו בזמן.

ה צ ב ע ה

12 -	בעד סט"ב
8 -	בעד סט"ר

נתקבלו ראשי התיבות סט"ב.

הא' בר-אשר: נדמה לי שמתנגדים כאן לסט"ע בשל החשש מפני הגיית העי"ן.

הא' טנא: אם ננקד את ראשי התיבות, תיפתר הבעיה.

הא' דגני: למה יצרו בצה"ל את ראשי התיבות קשר"ר כקיצור לקצין קשר ראשי? אם מותר ליצור כך ראשי תיבות, אפשר ליצור ביטוי נעים לאוזן!

הא' בלאו: עלינו להכריע בין סט"ר לבין סט"ב. אם יתקבלו ראשי התיבות סט"ב, נצטרך לשנות את המונח "סיקור טלוויזיוני על אתר" ל"סיקור טלוויזיוני באתר". עכשיו, בגלל בקשת שני חברים נצביע שוב על סט"ע.

הא' בר-אשר: לא נשכח ש"באתר" שפירושו גם זמן - אינו קיים בלשון.

הא' בלאו: יש דבר יותר גרוע: "בתר" בלי אל"ף אמנם קשור לזמן.

הא' אירמאי: אני מציע לדון תחילה במונח ואחר כך בראשי התיבות.

הא' בלאו: נתחיל אפוא במונח כפי שנתבקשתי.

ה צ ב ע ה

- בעד על אתר - 13
- בעד באתר - 9

המונח "סיקור טלוויזיוני על אתר" - נתקבל.

הא' גולדנברג: בקיצורים המקובלים כיום איננו מחפשים ראשי תיבות דווקא, אלא הגאים מתוך התיבות שאפשר לבטאם בקלות.

הא' בלאו: אם נחליט על ראשי התיבות סט"ע - נוכל להזכיר גם אתר.

הא' ינאי: קמ"ן למשל, הוא קצין מודיעין.

הא' בר-אשר: העיתונאים משתמשים היום ב"סיקור", "לסקר", והם יכולים לגזור מן 'סט"ר' פועל לְסַטֵר. לכן עדיף "לסטע".

ה צ ב ע ה

- בעד סט"ר - 12
- בעד סט"ע - 6

נתקבלו ראשי התיבות סט"ר ל"סיקור טלוויזיוני על אתר".

הא' **בלאו**: עלינו להחליט כיצד נבטא את סט"ר. כפי שהעיר מר דגני, אנו מעוניינים שישתמשו בראשי התיבות האלה במקום הקיצור באנגלית, לכן עלינו לקבוע כיצד נהגה אותו.

הא' **אורגן**: אני רוצה להיאחז בהערה שנשמעה כאן. חזקה על העיתונאים שייצרו פועל מסט"ר. וכעת, משהוחלט לקבל את ראשי התיבות האלה, ישתמשו בו במשמעות חדשה, בלי קשר לשורש הקיים, ועשוי להיווצר בלבול: ייצרו "סיטור" דוגמת שם פעולה של פיעל, ולא יובן הקשר בין "סט"ר" בקל לבין "סיטור" בפיעל. לכן אם יש חשש ממשי, אולי כדאי שראשי התיבות יהיו 'סט"ע'.

הא' **בלאו**: מי יכול לחזות מראש מה יהיה?

הא' **בר"אשר**: לא יאריך הזמן, ויאמרו "יִסְטֵר"!

הא' **פורת**: האם יש מקום להחליף את ראשי התיבות מסיבה זו?

הא' **בלאו**: הרעיון העיקרי היה להימנע מן הקיצור באנגלית, ולהשתמש בקיצור בעברית. מר דגני הסביר זאת באופן ברור מאוד. עלינו להחליט על הגיית התנועות של סט"ר.

הא' **קדרי**: אין טעם להציע סט"ר (צירי סגול, או סגול סגול), פשוט יותר סט"ר (שווא קמץ). יהיו מי שיפרשו כארמית סטרא, אם כי יהיו מי שיחשבו שמדובר בכוכב (star).

הא' **ברוידא**: נראה, שלא כדאי להחליט על ניקוד של ראשי תיבות. במשך השנים מתגבשת הגייה. אולי גם נמנע היווצרות פועל מראשי התיבות הללו.

הא' **אירמאי**: במקרים רבים קבענו ראשי תיבות בלי לקבוע את ניקודם. אם רוצים לקבוע ניקוד לראשי התיבות, יש לקבוע ישיבה מיוחדת ולדון בה, כיצד קובעים ניקוד לראשי תיבות. מכיוון שעד כה לא נהגנו לקבוע ניקוד (חוץ מן המלה דו"ח), אין טעם לקבוע גם עתה.

הא' **בלאו**: אם כן, אני מסיר את הצעתי. לא נצביע על כך.

4. אֶטְנוֹעַ, חֲשֻנוֹעַ – slow motion, quick motion (effect)

הא' **פורת**: כחבר בשני הוועדים אני מנוע מלשאול, ובכל זאת: אם אני מקרין ב-slow motion, האם אומר שאני מקרין באטנוע? ועוד: אטנוע וחשנוע הם שמות עצם. מה יהיו שמות התואר?

הא' **ינאי**: האקדמיה אישרה במונחי חינוך גם שם תואר: סרט אטנועי.

הא' **פורת**: בזמנו, כששידרו משחק כדורסל למשל, ושחזרו אותו בצורה איטית או בצורה מהירה, נהגנו לומר: "בצילום איטי" או "בצילום מהיר"; מה נאמר עתה?

הא' דגני: "אטנוע" ו"חשנוע" הם שמות עצם. אתה מצלם באטנוע ובחשנוע.

הא' בן־חיים: אטנוע הוא משהו של תנועה. חשנוע הוא משהו שנוסע מהר, אך אין מלת חש או מלת אט. מה שאין כן קטנוע. חיש יתאים כאן יותר. חש זו מהירות ואט זו איטיות.

הא' בלאו: יש כאן כאילו השורש הערטיילאי המזכיר לנו את עניין המהירות. אין ללמוד מכך, שאנו יוצרים מלה חש מתוך זה. יש כאן מלה אחת "חשנוע", ואינו חייבים לחלק אותה לשתי מלים. רק בדיעבד אנו אומרים שהיא מורכבת מ"חיש" ומ"נוע". ב"נוע" יש אלמנט של תנועה, כמו קולנוע.

הא' בן־חיים: "חשנוע" - האם פירושו שהוא ממחר לנוע? הרי התנועה איננה ממחרת!

הא' בלאו: אתה טוען שתי טענות: (1) אין מלה כמו חש; (2) שלא התנועה היא הממחרת.

הא' בן־חיים: להבעת המובן המופשט של המהירות אולי "חש" נכון.

הא' בלאו: יל"ג אמר בזמנו - שחשמל - למהר. "מהר שלל חשבז".

הא' בן־חיים: אבל צורת "חש" בינוני היא.

הא' פורת: ב"חשנוע" אנו יוצרים משהו על פי גזרת הכפולים, כעין מלה אֶטְנֶע וְחֶשְׁנֶע - מן הכפולים.

הא' ברידא: אתה מקבל את הדבר כסמל למהירות. כמו במונחים הלועזיים, יש לפנינו רמזים סימאנטיים ולא סדר הגיוני. סינמה, כלומר קינמטוגרף, אינו כתיבה נעה או תנועה כותבת. וכן קולנוע, ראינוע, קטנוע. ולכן טוב שהניקוד בן־מקול, קטנוע, וכן חֶשְׁנֶע, הוא פתח, בעוד הניקוד התקין הוא קט, רם, חֶשׁ.

הא' טנא: באנגלית הסדר slow motion ואילו ובעברית הסדר הפוך. אסור לנו לבלבל את הסדר.

הא' בלאו: אתה מתנגד גם לאטנוע?

הא' טנא: כן. התנועה איטית! אסור ליצור מלה שהרכבה הופך את הסדר.

הא' בן־חיים: אני מעדיף "תנועה איטית" ו"תנועה מהירה". אין צורך במלים כאלה, המצורפות.

הא' בר־אשר: בין שנחליט "חשנוע" ובין שנחליט "חישנוע", במשך הזמן או ש"חש" ייהפך ל"חיש" או ש"חיש" ייהפך ל"חש".

הא' בן־חיים: לכן עדיף "תנועה איטית" או "תנועה מהירה".

הא' דגני: אני מוסיף מן המונח שבאנגלית. האנגלים לא קבעו כאן מונח מדויק ומתואם למציאות. לא התנועה איטית - התנועה מתבצעת בהילוך הטבעי שלה - אבל מצלמים כך,

שבהקרנה החוזרת רואים שהדבר נעשה כביכול איטי מאוד מאוד. לכן הוסיפו באנגלית את המלה effect: "slow motion effect". לי לא מפריע שיאמרו - אנו מצלמים זאת בצילום חשנועי.

הא' בן-חיים: למה לא בהנעה מהירה?

הא' דגני: אני מדבר על הצילום. מכונת ההקרנה אינה מקרינה יותר לאט. לכן לא אכפת לי לומר אטנועי.

הא' אירמאי: במשחק כדורגל רואים זאת. אני מציע הקרנה איטית, הקרנה אטנועית. אבל מכונת ההקרנה - איננה נעשית איטית יותר.

הא' בלאו: סדר המלים אינו נורא. אנו יכולים לומר קל-רגליים. מה שנוגע ל"נוע" - הוא חש. אחד שם תואר ואחד שם עצם, כל הצירופים אפשריים.

הא' קדרי: הערת הא' בן-חיים שמלת "חש" לא יהיה קל להתגבר עליה, מכל מקום טענת הא' טנא על סדר האיברים חשובה. או שנאמר הקרנה איטית או נע לאט.

הא' אורנו: קודם עלינו לקבוע עמדה עקרונית על מה שהעלה הא' טנא. אפשר להכין הכנה טובה לגבי הסדר. יש הגבלות די ברורות בעניין הסדר, אבל יש פתחים שאפשר לפעול לפיהם, למשל אם נבין את "אט" כשם מופשט. עלינו להחליט על עקרונות ולהעבירם להחלטת הוועדה.

הגב' הראבן: גם לדעתי השאלה עקרונית. מכל מקום עדיף בעיניי "אטנוע" ו"חשנוע".

הא' אירמאי: אנו מדברים פה כל הזמן על תנועה. אבל לא מדובר כאן על תנועה, אלא על זמן שהוא מואט או מואץ. צריך למצוא ביטוי, שאפשר להשתמש בו הן לגבי אור הן לגבי קול. "אטנועי" הוא מונח טוב, ואין לו קשר ל"דולג זמן". בעיבוד נתונים ובפיסיקה דולג-זמן פירושו מדלג מעל, ומשתמשים בו כשמדלגים על משהו.

הגב' הראבן: אני מציעה "שידור מואץ" ו"שידור מואט".

הא' ברוידא: ברור שסדר הרכיבים הפוך מן הסדר האירופי. למשל Kindergarten הוא גן ילדים. אבל בעניינים מודרניים, טכניים או מופשטים יש מקום לערבוב היוצרות לפי נוחות הצליל. כאן אין מקום לדקדק. "קט" בקמץ הוא שם תואר, ובוודאי ש"קט" אינו עומד ביחס סמיכות ל"נוע", שהוא כעין שם-עצם, וצירופם יחד הוא שם-עצם בלתי מפוקפק.

הא' חזן: מה פסול מצאו בביטוי המצוי "הילוך"?

הא' דגני: "הילוך איטי" הוא המונח המקובל היום. ב"הילוך איטי" הצלם מגביר את מהירות הצילום.

הא' חזן: לשורש הל"ך יש משמעויות שונות.

הא' דגני: כדי לצלם בהילוך איטי, יש להגביר את קצב הצילום.

הא' בלאו: וההילוך הזה הוא "אטנועי" או "חשנועי"?

הא' דגני: ההילוך הוא "צילום אטנועי".

הא' בלאו: עלינו להחליט. עלינו להכריע בין הצעת הוועדה "אטנוע", "חשנוע", לבין המונחים המשמשים כיום ברשות השידור: "הילוך איטי", "הילוך מהיר".

הא' איתן: אני מציע שלא נשנה את החלטת האקדמיה מלפני חמש-עשרה או עשרים שנה: "אטנועי" - slow motion (movie).

הא' בן-חיים: כאן התנועה היא איטית. הצירופים הם "שעטנז" של אפשרויות, ואין הם צורות עבריות!

הא' אירמאי: אני רוצה להציע: "בקצב מואץ" או "בקצב מוחש" וכן "בקצב מואט". קצב הוא שינוי ליחידת זמן, ואילו להילוך יש משמעים אחרים.

הא' פורת: אני חוזר על הצעת הא' חזן. אם ברשות השידור אומרים "בהילוך איטי" ו"בהילוך מהיר", אין שום סיבה שלא נקבל זאת.

הא' אורנן: אני מציע שוב, שנדון בשאלה העקרונית, מה סדר הרכיבים במונח שבו שני רכיבים. אם נפתור את הבעיה הזאת, יהיה קו כללי מנחה לוועדות לקביעת מונחים.

הא' בלאו: ועדת הדקדוק צריכה לעסוק בזה.

הגב' סגל: לי נראה יותר המונח "קצב מואץ".

הא' אירמאי: הילוך גיאות, למשל, פירושו: כיצד הגיאות משפיעה על הנהר, אך לא מדובר בזמן. כך גם בתיבת ההילוכים במכונית. תיבה זו מראה כיצד נוסעת המכונית, מה מספר הסיבובים, אבל אין היא מציינת את המהירות. למלה "הילוך" יש שימושים רבים, על כן לא רצוי להוסיף ל"הילוך" משמעות של מהירות. לפיכך הצעתי את המונח "בקצב מואץ, מהיר" או "בקצב איטי". במונחים המוצעים הקצב מקביל למהירות.

הא' בלאו: אנו נצטרך להצביע אפוא על שלוש הצעות, ולכן אפשר להצביע כמה פעמים: (1) הצעת הוועדה - "אטנוע", "חשנוע"; (2) ההצעה לפי השימוש המקובל - "בהילוך איטי", "בהילוך מהיר"; (3) הצעתו של הא' אירמאי - "בקצב איטי", "בקצב מואץ".

הצבעה

בעד "אטנוע", "חשנוע" לא הצביע איש

בעד "בהילוך איטי", "בהילוך מהיר" - 9

בעד "בקצב איטי", "בקצב מהיר/מואץ" - 7

התקבלו המונחים "בהילוך איטי", "בהילוך מהיר".

ג.

הא' בלאו: עלינו לאשר את הקובץ הגדול, שדננו עתה בחמישה מונחים ממנו. נאשר את כל הקובץ חוץ משבעה מונחים, שהוועדה תדון בהם ותביא אותם לפנינו.

הא' אירמאי: הוועדה איננה צריכה לדון, אלא להתאים את המונחים להחלטות שכבר התקבלו באקדמיה.

הא' דגני: הייתה הצעת הוועדה, ולא היה ערעור, לכן קיבלנו אותה כמוסכמת. אחר כך התברר מפי הא' אירמאי, שלגבי שבעה מונחים שינתה הוועדה ממונחים שהיו עליהם החלטות קודמות באקדמיה. אין צורך להצביע עליהם, משום שהוחלט להחזיר את ההחלטות ליושנן.

הצבעה

בעד אישור המילון למונחי תקשורת - רוב קולות

אישור המילון למונחי תקשורת.

הא' בלאו: אני מביע את תודתי לגב' סגל ולמר דגני. אם אתם מעוניינים להמשיך ולהשתתף בישיבה - תהיו אורחינו הרצויים.

ד.

1. ניקודם של הפעלים שעל דרך פעל, בעבר

הא' בלאו: אנחנו עוברים לענייני דקדוק. כפי שידוע לכולכם, ענייני הדקדוק אינם נדונים בשני הוועדים, מכיוון שהם נדונים דיון מלא במליאה. מכל מקום הם מופצים בין חברי האקדמיה. נדון בהצעות הוועדה לדקדוק הנוגעות לפועל. ההצעה הכללית היא לערוך פישוטים מסוימים בדקדוק העברי. הפישוטים מבוססים על שימושים בסוף פסוק ועל שימושים בהקשר. מובן מאליו, שכל צורות הפועל שבמקרא - כשרות הן, ומי שמתמש באחת הצורות האלה, ברי שהשתמש על פי הדקדוק הנכון.

השאלה הראשונה היא שאלת משקל פעל בעבר. כידוע לכם, מבחינה היסטורית יש שלושה משקלים בבניין קל: פעל, פעל ופעל. במרוצת הזמן תפס משקל פעל את מקומן של הצורות האחרות, ומשום כך לא נשארו אלא צורות מעטות של משקל פעל. משקל פעל, כפי שאנו דנים בו, אינו כולל פעלים שלמ"ד הפועל שלהם היא אל"ף, כגון שנאתי, יראתי וכדומה. פעלים אלו מתנהגים אחרת. בגלל מעתק מסוים, משקל פעל דחק את רגלי משקל פעל. לא נשתר משקל פעל אלא בצורות סוף פסוק, שבהן הייתה הברה ארוכה, או בהברות פתוחות, בדרך כלל בסוף פסוק או כשנוספו כינויים וכדומה. על הרקע הזה הצעת הוועדה היא, שנוכל להשתמש בצורות שהן שרידי משקל פעל גם במשקל פעל.

ברשימה שלפנינו בבינוני אנו אומרים: אפס, זקן, חמץ. בעבר נהפך הצירי לפתח לא רק בצורות הקשר שבהן הצירי בהברת מלעיל, אלא גם בצורות הקשר שבהן הצירי בהברת מלרע. למשל, שמע - בסוף פסוק, אבל שמע - בצורת הקשר. ושמעו - בסוף פסוק לעומת שמעתי, שמעת. ההצעה היא, שמי שיאמר נבל, שלם, שמש, שפל בעבר, לא יהיה בחזקת טועה. מובן מאליו, שההצעה שהוצעה כאן יכולה לחול גם על השורש יש"ן. יש"ן מתועד

במקרא רק בבינוני ולא בעבר נסתר. צורת ישן בעבר היא למעשה שחזור המדקדקים. במסורות העדות הצורה ישן מצויה הרבה. חשוב לציין, שכל הנאמר מוסב על העבר ולא על הבינוני. צורות הבינוני נשארות כשהיו - במשקל פעל, כגון ישן (אבל כמובן שומע).

הא' קדרי: נראה שהפעלים האלה רובם ככולם אינם שימושיים כל כך בלשון. אך אם ישתמשו בהם, יהיה רצוי לנקד כפי שהוצע כאן.

הא' בנדויד: אני רואה שיש כאן שנים-עשר פעלים.

הא' בלאו: הצורה שְׁמַע חסרה. נוסיף אותה.

הא' בנדויד: נראה, שיש צורך לתת את כל צורות הנטייה, ולהראות מה דין הפעלים האלה בכל צורות הזמנים. אני מציע לחלק את הפעלים האלה לשלוש קבוצות:

קבוצה א' - שורש שצורת העתיד שלו יפעל, טבעי ביותר שהעבר יהיה צורת פעל. למשל:

1. חָצַב (עבר) - יִחְצֹב (עתיד)
 2. חָפַץ (עבר) - יִחְפוֹץ, יִחְפֹּץ
 3. נָבַל (עבר) - יִבּוֹל
 4. שָׁמַם (עבר) - יִשָּׁמ (בסוף פסוק), יִשָּׁם.
- בקבוצה זו הפעלים מועטים, ועליהם יחול ההיתר המוצע.

קבוצה ב' - שורש שצורת העתיד שלו יפעל. למשל:

5. זָקַן (עבר) - יִזְקֶן (עתיד)
6. חָמַץ (עבר) - יִחְמֹץ (עתיד)
7. טָהַר (עבר) - יִטְהַר (עתיד)
8. יָבַשׁ (עבר) - יִיבֹשׁ (עתיד)
9. יָשָׁן (עבר) - יִישָׁן (עתיד)
10. שָׁלַם (עבר) - יִשָּׁלַם (עתיד)
11. שָׁמַע (עבר) - יִשְׁמַע (עתיד)
12. שָׁפַל (עבר) - יִשְׁפַּל (עתיד).

קבוצה ג' - בקבוצה זו תהיה רק המלה אָפַס. המלה אָפַס אין לה צורת עבר או עתיד, אלא צורתה היא אָפַס: "אָפַס כסף" (בראשית מז 15). אם אנו מתירים והופכים את המלה לפועל ממש, ונאמר "אָפַס" בעבר, יש להמציא מיד את צורת העתיד, יִאָפַס או יִאָפַס. נראה שהצורה תהיה יִאָפַס.

הא' בלאו: פועל פעיל מן הכפולים ניטה על דרך השלמים סָבַבו, מה שאין כן - קל"ל, שהוא פועל מצב ומן הכפולים. הוא ניטה קלו. לפיכך אין צורת שממו.

הא' בנדויד: אבל בע"ע יש רק דוגמה אחת - שמ"ם.

הא' בלאו: נכון. אינני מכיר דוגמה אחרת.

הא' בן-חיים: יש פעלים שבעבר ניטים בצירי - פעל, בבינוני בצירי - פעל, ובעתיד בפתח - יפעל. ויש פעלים שבעבר ניטים בפתח - פעל, בבינוני בצירי - פועל, ובעתיד - יפעל. ויש לנו ערבוב בין הדברים. למשל: יש עבר לָמַד (בפתח) ועתיד ילְמַד (בפתח) בלשון המקרא.

לעומתם יש בינוני למד (בצירי) וילמד (בחולם) בעתיד במסורת לשון חכמים. הצורות שהעבר ניטה בהן בפתח השתלטו על כל הפעלים החל מתקופת לשון חכמים.

הא' בלאו: יש גם תופעה הפוכה: שנאתי - שונא.

הא' בן־חיים: הדוגמה היא מפועלי ל"א, ואיננו דנים בהם. עלינו לדון בכל אחת מן הצורות. אין צורת ישן במקרא. רק יש צורות ישן, אך למה לנו להילחם בציבור ולאסור ישן? אפשר לומר ישן בעבר וישן בבינוני, כמו שאפשר לומר גדל בעבר וגדל בבינוני, או כמו חָפץ - יחָפץ; נראה עד כמה נסכים להשתמש במשקל יפעול בפעלים כאלה.

הא' בלאו: אגב, יש שמע - שומע. לפי ההערה של הא' בן־חיים, ניקוד פתח בעי"ן הפועל אינו נסב על הבינוני, אלא על העבר בלבד. בבינוני נאמר ישן (בצירי). אנו מכירים את הצורה ישן (בצירי) גם בעבר, אף על פי שאיננה במקורות, ולכן החלטנו להתיר ישן (בפתח).

הא' בן־חיים: לא מצאתי צורת עבר נסתר של יכ"ל במקורות חז"ל. השורש יכ"ל ניטה בעבר בחולם, ומצאתי כתוב: "היה יכול" (אבל לא ייכלו), כדי שלא יטעו לחשוב שמדובר בהווה שצורתו שווה בהגייה לעבר. מדוע אפוא לא נוצרה צורת "יכל"?

הא' בלאו: זו "הימלטות" גם מיכול וגם מיכל (בפתח). האם ההצעה מקובלת עליכם? אם כן נוכל לעבור לעניין הבא.

הא' פורת: יש החלטה אחרת בעניין ל"י?

הא' בלאו: הניסוח אינו מוצלח. כבר דיברנו על כך.

2. צורת הנסתר של הפעלים בבניין פיעל

הא' בלאו: נעבור לבניין פיעל. צורות הפסק וצורות הקשר של פעלים בבניין פיעל מובחנות במקרא בבירור. עי"ן הפועל מנוקדת כמעט תמיד בפתח בצורות הקשר בשל חוק פיליפי, ואנו מוצאים צורות דוגמת קבל. לעומת צורות ההקשר, בצורות ההפסק עי"ן הפועל מנוקדת צירי. הצעת הוועדה היא, להשתמש רק בצורות פיעל (בצירי), היינו הצורות שבהפסק, ולא בצורות שבהקשר (בפתח), מאחר שלעתיים קרובות אנו משתמשים בצורת סוף פסוק במקום בצורת הקשר (עסקנו קודם במלה "חויזי"), ומאחר שבדיבור מקובלת צורת פיעל (בצירי). צורת פיעל (בפתח) תהיה צורה ספרותית. מי שיזדקק לחרוז או מי שירצה "להתקשט" בדיעות - ישתמש בצורה זו. בכלל הצורות הנדונות גם שלוש הצורות: דיבר, כיבס, כיפר, שמנוקדות בהקשר - בסגול, ובסוף פסוק - בצירי. בשלוש הצורות האלה אי אפשר לטעון שהדברים מקובלים בציבור, משום שרוב האנשים אינם מבחינים בהגייה בין סגול לצירי. מובן מאליו, שניקוד שלוש המלים האלה בסגול - מורה על למדנות.

הא' בנדויד: כתוב: "כבס בין לבושו", והטעם ב"כבס" - מהפך, שהוא טעם משרת. מדוע אפוא אנו זקוקים להיתר?

הא' בלאו: לא תמיד המלה "כיבס" מנוקדת סגול, אבל בדרך כלל היא מנוקדת סגול. הדבר בולט יותר ב"דיבר", שבדרך כלל מנוקדת סגול. התמיהה היא על הניקוד בסגול ולא

על הניקוד בצירי. יש מיעוט מלים, שבהן יש סגול במקום צירי. אנו מעוניינים, שהצורה הרגילה והמקובלת תנוקד צירי ולא סגול או פתח.

האי יהלום: למי מיועדים הכללים האלה? בספרות ממילא משמש וישמש הקלאסי, והשימוש היום-יומי אינו זקוק להכשרים שלנו.

האי בלאו: הכללים יכולים לשמש אבני דרך למחבר ספר לימוד לבתי ספר תיכוניים למשל.

האי בן-חיים: ביתיים הכללים האלה ימנעו כישלון של תלמידים בבחינות.

האי בלאו: לא יחייבו בבתי-הספר לנקד דיבר, כיפר, כיבס בסגול. דקדוק מקובל, שאינו מתחשב בהבדלים בין צורות הקשר לצורות הפסק, הוא דקדוק המתקבל על הדעת.

הצבעה

בעד פֶּעַל בעבר ובעד פִּיעַל על פי צורות הפסק - רוב קולות

נתקבלה ההצעה, שבעבר יהיו מותרות צורות דוגמת אִפֶּס, וכן שבבניין פיעל יהיה מקובל, שכל הפעלים בעבר נסתר ינוקדו צירי ולא פתח.

3. צורת העתיד והציווי של הנוכחות והנסתרות בבניין נפעל

האי בלאו: נדון עתה בצורות העתיד של נוכחות ונסתרות. כידוע, בהברות סגורות המוטעמות מלעיל, הצירי הופך לפתח בדרך כלל, כגון חִפְצִיתִי לעומת חִפֵּץ. רוב צורות הנוכחות והנסתרות בנפעל מנוקדות על פי האמור, למשל: תִּכְתְּבֵנָה. אין כמעט צורות בצירי. לעומת זה בבניין פיעל ובבניין התפעל צורות הנוכחות והנסתרות מנוקדות צירי. בציבור צורת תִּכְתְּבֵנָה איננה נשמעת כמעט. רוב הציבור מבטאים את הצורה בתנועת e, תִּכְתְּבֵנָה. לפיכך ועדת הדקדוק מציעה, שגם בבניין נפעל צורת הנסתרות תנוקד צירי - תִּכְתְּבֵנָה.

האי חזן: הצורה המדוברת עכשיו הן בנוכחות הן בנסתרות היא יִכְתְּבוּ. הצורה תִּכְתְּבֵנָה או תִּכְנֶסְנָה שגורה על פיהן של מורות בבתי-ספר לבנות. אפשר בהחלט לומר לבנות "תִּכְנֶסְנָה". יש לצורה תיעוד במקרא. משום כך נראה, שיש כאן הכשרה של צורה שלא לצורך. לפיכך מוטב שלא להתיר זאת. צורת תִּכְתְּבֵנָה היא הצורה המקראית, והיא באה בכל המקומות. אין צורה יוצאת מן הכלל.

האי בלאו: יש צורת "תִּעְגְּנָה", ואין דגש בנו"ן. אפשר לתלות את הצירי בהעדר הדגש. אך סברה כזו היא העזה.

האי חזן: ובכל זאת: הצורה המדוברת היא יִכְתְּבוּ.

האי בלאו: אמנם נכון, שהצורה "יִכְתְּבוּ" תקנית, אך נראה, שהמורים הצליחו להשליט את הצורה תִּכְתְּבֵנָה.

הא' **בנדויד**: אני חוזר להצעה הדומה להצעתי בסעיף הראשון. כפי שאמר הא' חזן, מוטב שלא להשתמש בצורת תפעלנה כל עיקר. אבל מי שקורא טקסט, ואינו יודע לנקדו, נתיר לו לנקד בצירי את צורת הנסתרות והנוכחות. אם ננסח כך, נצא ידי חובת כל הדעות.

הא' **קדרי**: צריך להוסיף את הציווי לניסוח.

הא' **בלאו**: גב' בהט, אנא הוסיפי את הציווי לניסוח. (הגב' בהט מביעה את הסכמתה).

הא' **אירמאי**: דוד שמעוני או פרץ הסבירו, שבצורה הסבילה תישמרנה, עיין הפועל מנוקדת פתח, ולעומתה בהתפעל, בבניין החוזר, עיין הפועל תנוקד צירי.

הא' **גולדנברג**: צורות הנוכחות והנסתרות קיימות, ולא באנו אלא לקבוע את צורתן. אין סיכוי שמערכת הניקוד המקראית על הצורות החריגות שבה תמשיך ותתקיים. לכן עלינו לוותר על כמה חריגים שבחלקם הם שרידים ובחלקם אין בהם אחידות אפילו במקרא. היעדר העקיבות בפרטים לא החל בהווה. אנו משתדלים להוציא מן הדקדוק העברי כמה דברים שהשימוש בהם היום יהיה בו רק משום הפגנת בקיאות. מטרתנו היא לברור צורה עיקרית ולעשותה אחידה, גם אם נפסיד בכך כמה שרידים שעשויים לעזור לחוקר ההתפתחות ההיסטורית.

הא' **אורנן**: הסיכום הזה נראה בעיניי. יש כמה אנאלוגיות שמשפיעות כאן. שני הבניינים הסבילים ממש, פעל והפעל יש בהם פתח בעתיד כמו בעבר בכל הנטייה. **יִשְׁבֵּר, תִּשְׁבֵּר**. זו אנאלוגיה מובהקת שפעלה תקופה ארוכה, ולכן בשני הבניינים האלה יש פתח בנטייה. ומכאן ההסבר של המורים, שהצורות הסבילות בבניין נפעל תהיינה כמו הצורות הסבילות בבניינים האחרים. לעומתם בבניינים שבהם בא צירי, נשאר צירי בעבר ובעתיד. ומכיוון שבבניין נפעל בא צירי - תישמר וכו' התחילו ליצור צירי גם בצורת הנוכחות והנסתרות. וכך בהחלטה זו אנו מכשירים הכול - לשביעת רצון כל הצדדים. ומר חזן, בקורסי חיילות משתמשים בצורת הנסתרות.

הא' **בן-חיים**: עלינו להציע הצעות שיכשירו את הכלל, לא את היוצאים מן הכלל. נשתמש בכלל ונהפוך אותו לעיקר, בלי לסתור את המתועד במקרא. הצורות שבמקרא כשרות כמובן. כשם שנהגנו ב"כיפר", "כיבס" ו"דיבר", ננהג גם כאן. כיוון שיש בנפעל צורת "תיכתב" בצירי, נכשיר גם את צורת "תיכתבנה" בצירי.

הא' **בר-אשר**: קודם נשאלה השאלה אם אומרים אפס (בפתח) או אפס (בצירי). יש בארץ ציבור, שעדיין יש לו עניין בלשון מסוג אחר. יש ציבור שאומר את הפיוט "אם אפס רובע הקן" בוקר-בוקר בימי הסליחות. בציבור כזה אפס (בפתח) לא תכשר.

הצבעה

בעד ההצעה שליד הצורה תיכתבנה תהיה מותרת הצורה תיכתבנה - רוב קולות
נגדה לא הצביע איש
מנעו - 2

הותרה הצורה **תיכתבנה** (בצירי) **בצד** הצורה **תיכתבנה** (בפתח).

4. תנועת עיין הפועל לפני הח"ע בעתיד, בציווי ובמקור

הא' בלאו: אנו עוברים לפועלי למ"ד גרונית, עתיד וציווי. כמעט בלא יוצא מן הכלל צורות ההפסק במקרא הן על דרך יְשַׁמַּח (מ"ם בצירי), ואילו צורות ההקשר הן על דרך יְשַׁמַּח (מ"ם בפתח). יש הבדלים מסוימים בין העתיד לציווי. למשל, בציווי הנטייה לפתח חזקה יותר מן הנטייה לפתח בעתיד. אנו מציעים להשוות את הפעלים הללו לפעלים השלמים, ומכיוון שבגזרת השלמים עיין הפועל מנוקדת צירי, עיין הפועל תנוקד צירי גם בפעלים שלמ"ד הפועל שלהם גרונית. וכך בעתיד, למשל, נאמר יְשַׁמַּח (מ"ם בצירי) דוגמת יְקַבֵּל. מאחר שבפועל השלם הרגיל עיין הפועל מנוקדת צירי, נקד צירי גם בפעלים, שבהם למ"ד הפועל גרונית. ולכן נאמר יְשַׁמַּח (מ"ם בצירי) דוגמת קָבַל. הצעת ועדת הדקדוק היא לאפשר שתי דרכי ניקוד למלה דוגמת יְשַׁמַּח, כלומר, ניקוד המ"ם הן בפתח הן בצירי ובפתח גנובה בחי"ת.

הא' בנדויד: האם מדובר רק בשורשים שלמ"ד הפועל שלהם היא חי"ת או גם בשורשים שעיין הפועל שלהם היא עיין?

הא' בלאו: מדובר בשורשים, שלמ"ד הפועל שלהם היא חי"ת או עיין, וגם בשורשים הספורים, שלמ"ד הפועל שלהם היא ה"א (מופקת בניקוד).

הא' רצהבי: מדוע עלינו להוסיף צורת שְׁמַח (צירי במ"ם ולאחריה פתח גנובה) על צורת שְׁמַח (פתח במ"ם)?

הא' בלאו: השאלה היא, אם נאסור את הצורה שְׁמַח (צירי במ"ם):

הא' רצהבי: מכיוון שגם צורת הבינוני היא שְׁמַח, עלול להיווצר בלבול בין שתי הצורות, שְׁמַח בציווי ושְׁמַח בבינוני.

הא' בלאו: אם רק הצורה שְׁמַח (מ"ם בפתח) תהיה מותרת, נעמיס על זיכרונו של הלומד. נקל עליו, אם נתיר גם את הצורה שְׁמַח (מ"ם בצירי).

הא' בנדויד: בכתובת החלטה כזאת לקהל, חייבים להזכיר כמה משפטים רווחים, כגון "עלה והצלח" או "הנח" ולומר, שאין בדעתנו לשנותם, אבל מי שיאמר אותם בצורה אחרת כגון "עלה והצלח" - לא שגה. מכל מקום, אסור שיובן, כי מכאן ואילך צריך לומר: "עלה והצלח".

הא' בלאו: אתה מוכן לשתף פעולה עם המזכירות המדעית בניסוח?

הא' בנדויד: אין צורך.

הא' בלאו: זו הדרך היחידה להביע את השקפתך בהחלטה, ואני מברך על זה.

הא' בנדויד: אם אין דעתי מתקבלת - אין צורך.

הא' בלאו: מובן מאליו, שאני מקבל את דעתך.

הא' **בנדויד**: אשלח דוגמאות למזכירות.

רצוני לציין עוד פרט חשוב: חנוך ילון ז"ל הקפיד לומר ישבע (צירי בבי"ת), אבל בכ"י קויפמן מנוקד: ישבע, תשבע (פתח בבי"ת).

הא' **ברוידא**: הציווי אינו משמש הרבה כיום, ולכן נראה, שאין צורך לדון בו כאן.

הא' **פורת**: הציווי חי וקיים! ציוויים דוגמת "הקשב!" "שב!" "לך!" משמשים בציבור היום.

הא' **יהלום**: כוונת ההצעה שהוצעה כאן - להראות שכל האנאלוגיות אפשריות. אך לא כולן פועלות בלשון. האנאלוגיה בבניין נפעל אינה פועלת כמו בבניין קל. הצורות להמנע, תמנע, ימנע, המנע (צירי בנו"ן) הן צורות שאינן קיימות. מדוע נכניס צורות הפסק שאינן משמשות בדיבור השוטף?

הא' **בלאו**: הדברים נכונים. אנו יכולים לבחור באחת משתי אפשרויות. האפשרות האחת היא הצעת הוועדה, שמי שיאמר ימנע (צירי בנו"ן) - לא ישגה. אפשרות אחרת היא לנסות את כוחנו בתיאור המצב, כפי שהוא בכל הבניינים. למשל, מי שיאמר בבניין פיעל ישמח (צירי במ"ם) במקום ישמח (פתח במ"ם) - לא ישגה; לעומת זה מי שיאמר ימנע (צירי בנו"ן) - ישגה. למעשה, צורות כאלה באות במקרא. צורת ימנע (צירי בנו"ן) שלטת במקרא בהפסק. ומכיוון שאיננו מבחינים עוד בין צורות הקשר לבין צורות הפסק, מדוע נקבע, שהצורות הללו אינן נכונות? הצורות אינן משמשות בדיבור, אך הן קיימות במקרא. לדוגמה הָאָנֹכִי (צירי בנו"ן) באתנחתא, יִקְרַע (צירי ברי"ש) בטיפחא.

הא' **אורנו**: על פי המבנה של המלה צריך להיות צירי. הראיה - אם אין עיצור גרוני בסוף - יבוא צירי. מבחינת הביצוע הפונטי - הדויתנועה, צירי פתח, הופך לפתח. מכיוון שיש עיצור גרוני בסוף הדויתנועה, התנועה הופכת לפתח. המקרים הרבים, שאנו מוצאים בהם את התופעה הזאת, אין בהם כדי להעיד על הכלל הגדול ועל המנגנון הדקדוקי שעושה זאת. למשל, להלכה אפשר למלא את כל המשקלים בכל שורש. אפשר ללמד את כל המשקלים דרך שורש אחד, אך למעשה, אין נכללים בשורש אחד כל המשקלים. מכל מקום, אין להסיק מכאן שמלכתחילה, בעיקרון, לא יכלו הדברים להיות כך. לפיכך גם צורות הפסק כגון ימנע (צירי בנו"ן ופתח בעי"ן) יכלו להיות חלק מן המבנה הכללי. קיום הכלל והבנת הדברים כפי שהם בתוך המנגנון, הם שצריכים לקבוע בשבילנו.

הא' **בנדויד**: תנוח דעתנו. מצאנו כתוב בירמיהו יב, טז: "ילמדו... להשבע בשמי", "כאשר למדו את עמי להשבע בבעל".

הא' **בלאו**: זו צורת מקור. איננו מדברים לא על צורת מקור ולא על בינוני. שאלת הא' יהלום הייתה על צורות העתיד והציווי, ימנע, המנע, ולא על המנע, צורת המקור, כי בצורת המקור הצירי שולט במקרא.

הא' **בנדויד**: אם כן מדוע הובאה בהצעת הוועדה צורת המקור?

הא' **בלאו**: אם כך, נצביע גם על הצורות להמנע (פתח בנו"ן) ועל להמנע (צירי בנו"ן).

הא' **בנדויד**: מיום שנכנסתי לרדיו, קריינים ביקשו לסיים את התכניות במלה "להשמע" (פתח במ"ם). למלה "להשתמע" (צירי במ"ם) לא הסכמתי. אחרי 25 שנה אנשים מעטים מאוד עומדים בזה ואומרים "להשמע" (צירי במ"ם). רובם אינם יכולים להיפרד מצורת "להשמע" (פתח במ"ם). חנוך ילון מסתמך על הפסוק "ילמדו... להשבע בשמי", ולכן הוא מכריע לטובת הצירי והפתח. אף על פי כן כ"י קויפמן ואחרים מביאים "להשבע" (פתח בבי"ת) בכל מקום, גם בסוף פסוק.

הא' **בלאו**: הרי החלטנו על "תיכתבנה", צורה שאינה קיימת למעשה במקרא. כאן אנו מחליטים על צורה, הנפוצה במקרא. לכל היותר, אנו חלוצים בעניין נטייה מסוימת שרווחת בציבור, אך זו חלוציות מפוקפקת ביותר.

הא' **גולדנברג**: יש צורות שאינן תואמות את הכלל הרחב. לכן אין ההצעה אומרת, שננקד את הצורות בצירי בגלל כלל מחייב וקבוע, אלא היא אומרת שאין הדקדוק יכול להציב כשגיאה מה שמתאים לכלל העיקרי שלו. בצורה המרוכזת והכללית הזאת, הפתרון שהציעה הוועדה - סביר ביותר. אם לא ננהג כך, ניאלץ להיכנס לפרטים. "על מה שמדברים ברחוב" אין לנו נתונים בדוקים, וקשה לנסח כלל שיקבע אילו צורות ינוקדו בצירי ואילו צורות ינוקדו בפתח. משום כך הדרך הנכונה היא להציג כלל מרוכז. לא ראוי שצורות המנוקדות צירי תיחשבה שגיאה.

הא' **בלאו**: אנו מגיעים להצבעה. ההצעה הכוללת שהציעה הוועדה היא, שאנו רשאים להשתמש בעתיד, בציווי ובמקור גם בפתח וגם בצירי ולאחריו פתח גנובה.

הצבעה

בעד ההצעה הכוללת של הוועדה - 15

נגדה - 1

הצעת הוועדה נתקבלה.

הא' **בלאו**: אני מודה לכולכם, ונועל את הישיבה.